

Anglo-američki rat 1812.-1815.

Beljak, Mateo

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Department of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:814381>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

Mateo Beljak

ANGLO-AMERIČKI RAT 1812.-1815.

Završni rad

Zagreb, 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU

HRVATSKI STUDIJI

ODSJEK ZA POVIJEST

Mateo Beljak

ANGLO-AMERIČKI RAT 1812.-1815.

Završni rad

Mentorica:

doc. dr. sc. Kristina Milković

Zagreb, 2018.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Uvertira u rat; uzroci Rata iz 1812.	2
3. Tijek Anglo-američkog rata.....	5
4. Posljedice rata na Sjedinjene Američke Države.....	10
5. Zaključak	12
6. Sažetak.....	13
7. Popis literature.....	14

1. Uvod

Anglo-američki rat, poznatiji kao Rat iz 1812. naziv je za sukob između novonastalih Sjedinjenih Američkih Država (u daljnjem tekstu SAD) i Ujedinjenog Kraljevstva (u daljnjem tekstu Britanije ili UK) koji je trajao od 1812. do 1815. godine, a koji se u potpunosti odvijao na prostoru Sjeverne Amerike. Rat iz 1812. uvelike je zaboravljen u historiografiji, što je i logično s obzirom da se vremenski preklapa s puno većim ratnim sukobima koji se odvijaju u Europi, dakako Napoleonskim ratovima. Zbog toga, tema nije previše istražena iako je relevantna iz razloga što daje odličan prikaz jednog od ključnih fenomena devetnaestog stoljeća, odnosno pojavu i razvoj modernog nacionalizma, koji će kasnije obilježiti povijest.

Na rat se, u širem smislu, može gledati kao na skup procesa i događaja koji su doveli do samog rata te posljedica koje je rat ostavio na određeno društvo i državu. Stoga je cilj ovog rada prikazati taj sukob, ali istovremeno i objasniti kako je do samog rata došlo te koje je rezultate rat imao na mladu naciju SAD-a. U radu će se dati uvid u najvažnije procese i događaje koji prethode i koji slijede nakon rata.

Rad se sastoji od tri dijela: u prvome dijelu problematizirati ćemo procese koji su doveli do izbijanja otvorenog sukoba između SAD-a i UK-a. Objasniti ćemo koji su to postupci Britanaca bili toliko nepravedni, da su nagnali SAD na objavu rata. U drugome dijelu rada, fokus će biti na samom ratu, odnosno njegovom tijeku i događajima koji su obilježili SAD u razdoblju od 1812. do 1815. godine. Ovdje ćemo se dodaknuti najvažnijih bitaka koje su vođene te događaja koji su obilježili rat. U trećem, ujedno i posljednjem dijelu, razmotriti ćemo posljedice koje je rat ostavio iza sebe, posljedice koje su snažno utjecale na razvoj društva i države, a koje su odredile daljnji tijek povijesti. Važno je još napomenuti da će u radu fokus biti na američkoj perspektivi rata te onoga što mu je prethodilo i što je slijedilo. Fokus na američkoj perspektivi u radu je zbog toga što se američka historiografija više posvetila temi od britanske historiografije. Iz istog razloga se u radu mogu naći reference na autore poput Charlesa Sellersa, Johna Raea, ali i Henryja Adamsa, potomka dvojice američkih predsjednika: Johna Adamsa i Johna Quincyja Adamsa. Upravo Adamsova knjiga, *The Formative Years* najopširnije i najpodrobnije opisuje temu kojom će se ovaj rad baviti.

2. Uvertira u rat; uzroci Rata iz 1812.

Ključno za razumijevanje svakog rata pa tako i onog iz 1812. godine leži u razumijevanju uzroka koji su doveli do objave rata. Najčešće su ti uzroci bili ekonomske prirode, to jest nadom zavađenih strana u gospodarsku korist koju bi ratom mogli izvući, a na uštrb drugog naroda ili skupine. To se vidi i na primjeru Američke revolucije, odnosno Rata za nezavisnost, vođenog tridesetak godina prije rata o kojem će se ovdje biti riječi. Naime, više od slobode pojedinca od Britanske krune, bila je važnija sloboda od britanskih poreza, koji su bili uistinu nepošteni po doseljenike u Trinaest kolonija. Tako ni Rat iz 1812. nije bio iznimka, što znači da su gospodarski razlozi bili dominantan faktor za objavu rata. Početkom 19. stoljeća u Europi bjesne sukobi između Britanaca i Francuza koji su uzeli veliki danak u državnim blagajnama zaraćenih strana. Te dvije velesile ujedno su i glavni uzročnici američkog nezadovoljstva, koje će 1812. kulminirati objavom rata Ujedinjenom Kraljevstvu. Naime Britanci i Francuzi, osiromašeni ratovima u Europi, nerijetko krše američka neutralna prava. Ukratko, neutralna prava su prava SAD-a i američkih trgovaca na slobodnu trgovinu s obje zaraćene strane. (Sellers, May i McMillen 1996: 91.) Razumljivo je bilo da će Thomas Jefferson, tadašnji predsjednik SAD-a, i njegova administracija raznim diplomatskim sredstvima pokušati braniti ta prava američkih trgovaca. Međutim, jednako su razumljivi bili i postupci britanskih i francuskih državnika koji su, vođeni poslovicom da cilj opravda sredstva, često vršili zaplijene američkih trgovačkih brodova i dobara koja su njima prevozili u Europu. Koliko god je pljenidba robe s brodova američkih trgovaca vrijedala Amerikance, još je uvredljivija bila praksa britanske mornarice da otimaju mornare s trgovačkih brodova, sa svrhom novačenja u Kraljevsku mornaricu. Amerikanci su to doživljavali kao veliku povredu njihove slobode i suvereniteta makar je danas poznato da su oteți mornari većinom bili britanski građani. Točnije, često su to bili upravo ratni dezerteri koji su bježali od ratova u Europi. To je Britancima donekle davalo opravdanje za njihove postupke, međutim Amerikanci nisu blagonaklono gledali na takvu praksu. Zbog tih razloga Jefferson i Kongres 1807. godine donose *Zakon o embargu*, kojim zabranjuju trgovinu s Francuskom i Ujedinjenim Kraljevstvom. Međutim, embargom se nije postiglo ništa budući da je američkim trgovcima bilo isplativije riskirati pljenidbe nego imati svoje brodove usidrene u lukama i ne raditi ništa. Tako je, prema Raeu i Mahoneyu, do 1808. godine *Zakon o embargu* polučio gubitak od deset milijuna američkih dolara. (Rae i Mahoney, 1964: 190) Thomasa Jeffersona na funkciji predsjednika SAD-a, 1809. godine nasljeđuje James Madison, koji će neuspjeli *Zakon o embargu*, zamijeniti *Zakonom o zabrani trgovine*. Tim zakonom američki trgovci

dobili su slobodu trgovati s bilo kime, osim Ujedinjenim Kraljevstvom i Francuskom. Razlika od prijašnjeg zakona bila je u tome što će moći obnoviti trgovinske odnose s jednom od dvije države, ovisno o tome koja prije ukine restrikcije SAD-u. Kako su obje države nastavile restrikcije, trgovci su odlučili ponovno mimo zakona trgovati s obje države. Uvidjevši da ni novi zakon neće natjerati Francuze i/ili Britance da prestanu s otimanjem američkih dobara, Madison i kongresnici dodaju zakonu još jednu točku prema kojoj će SAD dopustiti trgovinu s državom koja prva ukine restrikcije, a s drugom zabranio trgovinu. Taj novi zakon donesen je 1810. pod imenom *Maconov zakon br. 2.* (Sellers, May i McMillen 1996: 93.) Prilikom je prvi iskoristio Napoleon koji je poslao obećanje da će prestati s pljenidbom, ako Amerikanci zaustave trgovinu s Britancima. Međutim, to obećanje Napoleon je ubrzo pogazio i nastavio s pljenidbom američke robe koja je počela ponovno pristizati u francuske luke.¹

Da novac ne bi bio glavni krivac za početak rata pobrinuli su se Britanci. Drugi uzrok objave rata bio je političke prirode. Uz već navedeno otimanje američkih mornara, Britanci su pokušavali narušiti američki suverenitet i naoružavanjem te organizacijom starosjedioca američkog kontinenta. Naime, Britanci su pokušavali spriječiti širenje SAD-a potpomažući Tecumsaha, poglavicu plemena Shawnee, koji su živjeli na granici Kanade i SAD-a. Uz njihovu pomoć Tecumsah je došao najbliže stvaranju Indijanske države, ujedinivši dosta plemena čije je ratnike stavio pod svoje vrhovništvo. Uz pomoć Britanaca, organizirao je pljačke američkih naselja na sjeveru SAD-a. Njegov otpor ekspanziji SAD-a, donekle je skršio William Henry Harrison, budući predsjednik, u bitci kod Tippecanoea. U to vrijeme nije bilo čvrstih dokaza da su Britanci doista naoružavali Indijance, međutim američkim političarima bile su dovoljne i indicije, pogotovo onim mlađima, koji će ostati zapamćeni pod imenom *Jastrebovi rata* (Russell, 1968: 108.) Predvođeni Henryem Clayom i Johnom Calhounom *Jastrebovi rata* zagovarali su objavu rata Ujedinjenom Kraljevstvu. „Ti su novi republikanci bili nacionalisti, ne samo po svom velikom domoljublju, nego i po odmaku od agrarnog lokalizma...” (Sellers, May i McMillen 1996: 93.) Važno je napomenuti da su *Jastrebovi rata* većinom s juga i zapada SAD-a jer je tamo gospodarski uspon zaustavljen stagnacijom trgovine. Oni su smatrali da će jedino ratom očuvati obraz nacije i vratiti se razvoju i napretku. Nakon što je Harrison pobijedio Indijance na sjeveru, ti mladi političari, uobrazili su se i smatrali posve realnim širenje granica SAD-a i to u dva pravca: Prvi i dosta nerealan pravac bio je onaj sjeverni, odnosno ekspanzija na područje Kanade. Drugi pravac

¹ Napoleon je dao obećao prekid trgovinskih restrikcija preko jednog svojeg ministra te ga je kasnije pogazio, s objašnjenjem da on (u tom trenutku car) nije potpisao dokument obećanja.

bio je puno realniji i predviđao je širenje teritorija na jug, u španjolsku Floridu. Naime, Španjolska se otrgnula Napoleonovom utjecaju, za vrijeme njegovog pohoda na Rusiju te obnovila savezništvo s UK-om što je odmah nagnalo Amerikance na pretpostavku da i Španjolci naoružavaju lokalna indijanska plemena za pobunu. Tako je i španjolska Florida postala meta za ekspanziju koju su prognozirali *Jastrebovi rata*. Za razliku od političara sa zapada i juga države, oni na sjeveroistoku snažno su se protivili ratu. Razlog za to također leži u privrednim djelatnostima jednih i drugih. Naime, južni i zapadni političari redom su veleposjednici koji žele daljnju ekspanziju svojih plantažnih imanja. Iz tog razloga oni polažu nadu u rat, kao sredstvo za dobivanje novih prostora na kojima bi mogli osnivati nova gospodarstva. Za razliku od njih političari sa sjeveroistoka države, poglavito oni iz Nove Engleske, bili su redom bankari i trgovci, kojima je rat mogao donjeti više štete nego koristi za posao, budući da je UK bilo glavni trgovinski partner SAD-a. Zato se oni, okupljeni oko Federalističke stranke², žestoko protive ratu. Političari sa zapada i juga većinom su bili članovi Republikanske stranke, koja je imala više simpatizera među građanima u to vrijeme pa su stoga antiratni naponi Federalista uzrokovali dodatni pad popularnosti među građanima, jednom kada je rat započeo. (Rae i Mahoney, 1964: 192)

Dakle, uzroke za izbijanje Rata 1812. možemo podijeliti na one gospodarske i političke prirode s tim da su gospodarski uzroci donijeli prevagu u odluci o ratu, budući da su utjecali na sve građane SAD-a, a ujedno i stvorili velike zagovaratelje rata u Kongresu.

² Prva organizirana američka politička stranka. Iako zbog svojeg proturatnog stava dobivaju simpatije građana, krajem rata gube potporu te se 1816. stranka gasi.

3. Tijek Anglo-američkog rata

U prethodnom poglavlju objašnjeno je da Amerikancima nije ostalo puno mogućnosti za odgovor na stalne provokacije Europljana. Pokušali su diplomatskim pritiskom i protestima zaustaviti nepravedne postupke Francuza i Britanaca prema američkoj trgovini. Međutim, ni jedan pokušaj niti zakon kojeg je Vlada SAD-a donijela nije urodio plodom te na opće negodovanje građana SAD-a, kriza kulminira objavom rata. Uz pismo preporuke predsjednika Madisona, Kongres 18. lipnja 1812. objavljuje rat Ujedinjenom Kraljevstvu.³ (Russell, 1968: 111)

Koliko god da su Britanci bili zatečeni objavom rata pa čak i nespremni, budući da su i dalje vodili iscrpljujući rat u Europi, SAD se pokazao još nespremnijim za rat. Iako se o ratu pričalo, među narodom i političarima, još od 1807. godine pa i ranije. Prema Henryu Adamsu, SAD su za rat bile spremnije 1808. ili 1809. nego 1812. godine. Adams također tvrdi da je javno mnijenje po pitanju rata bilo veoma negativno, odnosno da većina stanovnika nije željela ponovno ratovati s UK-om. (Adams, 1947: 706.-711.) Također, zanimljiva je činjenica da Britanska vlada 16. lipnja 1812. godine, dakle dva dana prije objave rata „odlučila opozvati sve restrikcije na neutralnu trgovinu.“ (Sellers, May i McMillen 1996: 94.) Unatoč svemu, rat je već započeo i to veoma optimističnim pohodom, nedovoljno iskusnih i obučениh vojnih postrojba SAD-a, na Kanadu. Jastrebovi rata smatrali su da će trupe SAD-a Kanadu osvojiti za najviše dva mjeseca. Nevjerojatno je koliko je njihova procjena bila kriva, uzimajući u obzir da je brojčana snaga stalne američke vojske u to vrijeme brojala između sedam i dvanaest tisuća vojnika. (Russell, 1968: 109.) Također, pogrešna je bila i procjena, u koju su se pouzdavali američki političari, da su doseljenici u Kanadi nezadovoljni vladavinom Britanaca, kao što su bili nezadovoljni stanovnici Trinaest kolonija 40-tak godina ranije. Naime, očekivali su da će Kanađani s oduševljenjem dočekati američku vojsku, kao oslobodilačku i umjesto otpora pružiti pomoć. Međutim, dogodilo se upravo suprotno svim njihovim očekivanjima. Najbolje je to iskusio William Hull, američki general koji je prvi odaslan na teritorij Kanade. On je s tri okupljene paravojne regimente iz savezne države Ohio i jednom regimentom stalne vojske započeo pohod na Kanadu. No tamo je njega i vojnike kojima je zapovijedao umjesto predviđene pomoći i oduševljenja dočekaao snažan otpor, pod vodstvom najspособnijeg britanskog generala u Sjevernoj Americi, Isaaca Brocka. Brock je

³ Pri Senatu (viši dom kongresa), devetnaest senatora glasalo je za objavu rata, nasuprot trinaestorici senatora koji su glasali protiv. Pri Zastupničkom domu Sjedinjenih Država (niži dom Kongresa) 79 zastupnika glasalo je za objavu, a 49 protiv objave rata. (Russell, 1968:111)

dugo bio svjestan američke opasnosti te se dobro pripremio za američku invaziju te je unatoč manjoj vojnoj snazi od one američke, uspio natjerati generala Hulla na povlačenje sve do Utvrde Detroit⁴. Nakon progona američkih trupa nazad na tlo SAD-a, Brock uz pomoć indijanskih saveznika predvođenih Tecumsahom organizira opsadu Utvrde Detroit te koristi Indijance za zastrašivanje američkih trupa. Pod stalnim pritiskom od strane Indijanaca i nakon bombardiranja Utvrde Detroit od strane britanskih brodica s jezera Erie, general Hull se zajedno sa svojim ljudima slomio i predao Utvrdi Detroit, 16. kolovoza 1812. Brocku. Nije to bio jedini sramotan poraz Amerikanaca na početku rata. Drugi poraz došao je već dva mjeseca nakon, kada su generali Van Rensselaer i Smyth zbog neposlušnosti vojske, ali i međusobnih razmirica uspjeli ponovno, s puno većim brojem trupa od onih koje je na raspolaganju imao general Hull, izgubiti bitke za šire područje Niagare. Najveći uspjeh dvojice generala bio je taj što je zalutali metak našao put do srca Isaaca Brocka, koji je preminuo na mjestu. General Dearborn, čiji je zadatak bio zauzeti Montreal, sjedište „Donje Kanade“, također je osjetio neposlušnost vlastitih trupa, koji su odbili napustiti SAD i otići u Kanadu. Za razliku od kopnenih snaga, pomorske snage SAD-a mogle su se pohvaliti pojedinim ratnim uspjesima protiv puno moćnije Kraljevske mornarice. Međutim, ti uspjesi bili su kratkotrajni i nisu polučili velik uspjeh, s obzirom da su Britanci do kraja rata uspjeli blokirati cjelokupnu istočnu obalu SAD-a. Unatoč vojnom fijasku u prvoj godini rata, predsjednik Madison 1813. ponovno je izabran za predsjednika. Razlog ponovnom izboru ponajviše leži u činjenici da mu je protukandidat bio DeWitt Clinton, koji je vodio proturatnu kampanju koju većina saveznih država, osim onih na sjeveroistoku SAD-a, nisu željele prihvatiti. (Russell, 1968: 111-114.)

Nakon ponovnog odabira Madisona rat je nastavljen, ali je predsjedniku i kongresnicima ovog puta bilo jasno da im je potrebna jasna strategija i imenovanje novog, sposobnijeg vodstva. Kao ciljeve odlučili su postaviti preuzimanje kontrole na Velikim Jezerima i povratak izgubljenih teritorija, a osobe koje su smatrali sposobnima da to i učine bili su William Henry Harrison i Oliver Hazard Perry. Ovog puta Amerikanci su odabrali sposobnije vojskovođe od onih ranijih te su Perry i Harrison na jesen 1813. uspjeli vratiti teritorij izgubljen godinu dana ranije. Posebne zasluge za to imao je upravo Perry koji je organizirao gradnju ratnog brodovlja u jezeru Erie, kojima je u rujnu 1813. porazio britansko brodovlje te ponovno uspostavio američku kontrolu nad jezerom. To je otvorilo put Harrisonu u Kanadu, gdje je kod Thamesu u listopadu iste godine ostvario veliku pobjedu nad

⁴ Veliko početno slovo u radu se koristi za riječ „Utvrd“ jer imena naselja u originalu glase „Fort Detroit“ ili „Fort Mims“, što označava napola vojničko, a istovremeno napola civilno naselje.

britanskim i indijanskim snagama. Ta pobjeda bila je posebno važna jer je u njoj poginuo Tecumseh, vođa Konfederacije indijanskih plemena, što je označilo kraj prijetnje Indijanaca na sjeveru. Inspirirani uspjesima sunarodnjaka, čak su i neposlušni vojnici generala Dearborna odlučili dati svoj doprinos u ratu te prelaskom u Kanadu opljačkati Utrdu Toronto. Uz to, pobjedama Jacoba Browna kod Utrde Erie i Winfielda Scotta kod Chippewe, Amerikanci su uspjeli obraniti ostvarene teritorijalne dobitke. Iako minimalni, ti teritorijalni dobitci stavili su SAD u poziciju za postavljanje uvjeta Britancima, u slučaju da UK započne mirovne pregovore. Međutim, porazom Napoleona kod Leipziga, Britanci se gotovo u potpunosti okreću ratu s Amerikancima. To je značilo veliki priljev iskusnih britanskih trupa, popularno zvanih *Crvenih odora*, na tlo Sjeverne Amerike. Njima je do 1814. put u Sjevernu Ameriku, i samo iskrcavanje na njenim obalama, potpuno otvoreno budući da je Kraljevska mornarica ponovno ostvarila potpunu kontrolu nad Atlantskim oceanom. Novopristigle britanske snage u Kanadi tada odnose prevagu te tjeraju američke trupe na povlačenje u SAD, gdje su sada opet morali razmišljati o obrani od moguće invazije iz Kanade. Za to vrijeme, na jugozapadu SAD-a, paravojnim postrojbama zapovijeda još jedan budući predsjednik, Andrew Jackson. Za razliku od sjevernih paravojnih regimenta, južne su puno privrženije i odanije svojim vođama pa tako Jackson nema problema s neposluhom poput naprimjer kolege Dearborna na sjeveru. To mu omogućuje i značanje uspjehe tijekom 1814. godine, kada odnosi dvije značajne pobjede nad Indijancima plemena Creek⁵. Te pobjede, kod Horseshoe Banda i Utrde Jackson, donose mu veliku slavu i popularnost među Amerikancima jer se nemilosrdno obračunao s Indijancima, pobijedio ih, a zatim i masakrirao. Time je pridobio veliku potpru Amerikanaca na jugu, budući da su se domoroci pokazivali jednako nemilosrdnima za vrijeme pljački doseljeničkih naselja i uspjeha protiv vojnog garnizona Utrde Mims. Također je bilo važno Jacksonovo zauzimanje španjolske Pensacole kao ključnog mjesta za obranu juga od Britanaca. (Rae i Mahoney, 1964: 192.-193.)

Koliko god su uspjeha Amerikanci imali tijekom 1813. godine pa čak i odlučnost kojom su se branili 1814. kada Britanci u punom smislu započinju invaziju, zasjenila je još jedna ratna epizoda, koja se za razliku od ostalih odigrala u samom srcu SAD-a. Ponovno poniženje pred svijetom zadesilo je Amerikance 24. kolovoza 1814. kada se manji broj britanskih snaga, tek pristiglih s europskih bojišta, uspio iskrcati u saveznoj državi Maryland i bez poteškoća poraziti brojnije američke snage u Washingtonu te zauzeti glavni grad države.

⁵ Za razliku od dobro organiziranih indijanskih plemena sa sjeverne granice, plemena na južnoj granici SAD-a nisu ni približno dobro organizirana te su često i u međusobnoj zavadi.

Sam poraz i okupacija grada ne bi za Amerikance bila tako ponižavajuća da britanski admiral Cockburn, zaslužan za osvajanje Washingtona, nije odlučio spaliti zgradu Kongresa (Capitol) i Bijelu kuću. Oko ove ratne epizode kasnije se pojavila legenda, da je sama Dolley Madison supruga predsjednika Jamesa Madisona, spasila jedan od najpoznatijih portreta Georga Washingtona, onaj koji je u prirodnoj veličini naslikao Gilbert Stuart.⁶ Međutim za spas te umjetnine, pomalo ironično, bio je zalužan Paul Jennings, tada osobni sluga obitelji Madison. Za to vrijeme druga britanska ekspedicija predvođena britanskim generalom Rossom, nastavila je plovidbu kroz zaljev Chesapeake i došla je sve do Baltimora, tada četvrtog najvećeg grada SAD-a. Tamo su, taktičkom dovitljivošću Perrya i sposobnošću male posade iz Utvrde McHenry, Amerikanci uspjeli zaustaviti Britance od daljnjeg prodora u srce države. Zanimljivost ovog sukoba bila je da se u neposrednoj blizini našao pravnik Francis Scott Key, koji je s britanskog broda, na koji je došao pregovarati o razmjeni zarobljenika, gledao prizor bombardiranja Utvrde McHenry, a koji će ostati upamćen po stihovima za glazbu Johna Stafforda Smitha. Francisova oda *Star-Spangled Banner* kasnije će postati himna Sjedinjenih Američkih Država. (Russell, 1968: 122.-124.)

Suočene s činjenicom da neće uspjeti odnijeti odlučujuću prevagu u ratu, obje strane započele su mirovne pregovore o kraju rata u belgijskom gradu Ghentu. Ondje su na Badnjak 1814. postigli sporazum kojim je utvrđen *status quo ante bellum*, što je značilo da će se ponovno uspostaviti stanje prije rata, bez izmjena granica ili potraživanja nekih reparacija s jedne ili druge strane. Također, o uzrocima rata, poput nasilne otmice mornara ili naoružavanja Indijanaca u dokumentu koji su potpisali nije bilo riječi. (Rae i Mahoney, 1964: 196) Iako je sporazum bio potpisan, zbog sporog protoka informacija, ali i spletkarenja britanske vlade rat se nastavio te je tek 8. siječnja 1815. u New Orleansu dobio svoj zaključak, kada su zadnji put u povijesti Britanci i Amerikanci međusobno odmjerili svoje snage na bojnopolju. Naime, britanski vođe nadali su se da bi pobjedom kod New Orleansa mogli, prije ratifikacije Sporazuma iz Ghenta u Parlamentu, zatražiti dodatne reviziju sporazuma odnosno nametnuti Amerikancima neke uvjete koji sporazumom nisu bili definirani. Bitka kod New Orleansa bila je i najveći sukob cijelog rata iako je sporazum o miru već bio donesen. Tamo su se sukobile snage Andrewa Jacksona, većinski paravojne i dobrovoljačke te s druge strane profesionalne, brojčano nadmoćne snage Sira Edwarda Pakenhama, koji je brakom bio u obiteljskoj vezi s proslavljenim Arthurom Wellesleyem, poznatijim kao

⁶ Gilbert Stuart naslikao je taj portret Georga Washingtona u prirodnoj veličini, na zahtjev Williama Pettya (poznatijeg kao Lord Lansdowne), koji je osigurao mir u Američkom ratu za nezavisnost.

Vojvoda od Wellingtona. Jacksonova odlično pripremljena obrana, koja je uključivala sustav rovova i bedema te nepogodan močvarni teren, bili su ključni faktori Jacksonove pobjede.⁷ Unatoč dominantnoj vojnoj snazi, Britanci su nakon serije neuspjelih napada i brojnih žrtava, odlučili okupiti ostatak svojih vojnika te su se desetak dana kasnije povukli s područja SAD-a. (Adams, 1947: 952.-957.)

⁷ Jackson je postavio svoje snage između nasipa rijeke Mississippi s lijeve i močvare s desne strane. Time je stekao veliku taktičku prednost jer je računao da će britanske trupe u punoj snazi krenuti kroz sredinu. Tako je i bilo, a britanski vojnici tamo su naišli na većinu američkih trupa zaštićenih rovovima i bedemima.

4. Posljedice rata na Sjedinjene Američke Države

Iako Rat iz 1812. nije donio Amerikancima teritorijalne dobitke, kako su se na početku rata nadali, donekle su uspjeli ostvariti drugi cilj, a to je bilo očuvanje nacionalne časti. Rat nije cijelim svojim tijekom išao u njihovu korist. Sellers čak kaže sljedeće: „Rat iz 1812. bio je vojni krah. Da Britanija nije bila zaokupljena Napoleonom, bila bi to potpuna katastrofa.“ (Sellers, May i McMillen 1996: 94.) Međutim, rat je otvorio SAD-u prostor za ulazak na svjetsku političku scenu jednako kao i prostor za daljnju ekspanziju prema zapadu. Ujedinjeno Kraljevstvo i njegovi predstavnici su nakon rata shvatili da imaju više koristi od trgovine sa SAD-om nego od ratovanja. Na to se također veže prestanak pružanja potpore Indijancima što je bio veliki dobitak za SAD, a s druge strane veliki gubitak za domoroce, čije će muke tek započeti jer se tijekom rata dodatno produbljuju razlike i neprijateljstvo između doseljenika i Indijanaca. Masakr koji je nad domorocima počinio Andrew Jackson tek je bio jedan u nizu onih koje je prešutno odobrio američki Kongres. Uz to Indijanci će u kasnijem 19. stoljeću postati glavni protivnik američke vanjske politike, što će kasnije uzrokovati međusobne ratove, poput Rata protiv Seminola. Zbog poboljšanja odnosa s Ujedinjenim Kraljevstvom nakon rata dolazi i do sporazuma *Rush-Bagot*, potpisanog 1817., kojim su se nedavno zaraćene strane odlučile razoružati područje Velikih Jezera. (Rae i Mahoney, 1964: 198.) Prema Russellu, Rat iz 1812. donio je i uvid u pravo stanje vojske i mornarice, što je nakon rata uzrokovalo njihovo poboljšanje i reorganizaciju. (Russell, 1968: 126.) Rat je doveo i do prvog pokušaja secesije neke države iz Unije. Naime, Federalisti koji su bili nezadovoljni ratom i tjeranjem njih da sudjeluju u istom, bili su spremni odcijepiti područje Nove Engleske od ostalih saveznih država. Kulminacija takvog stava, bila je izražena na Hartfordskoj konvenciji koja je bila održana u vrijeme dogovaranja mirovnih uvjeta u Ghentu. Uz to donijeli su i prijedloge za nove amandmane u Ustavu, kojim bi im bilo zagarantirano da Nova Engleska ne mora sudjelovati u budućim ratnim sukobima, na bilo koji način. Međutim, došavši u Washington, umjereni predstavnici Federalističke stranke zatečeni slavljem koje je tamo bilo u tijeku zbog završetka rata odlučili su da secesiju neće ni spominjati, a amandmane samo preporučiti u Kongresu. (Rae i Mahoney, 1964: 196.-198.)

Još jedna veoma bitna posljedica za SAD bila je razvoj manufakturne proizvodnje za vrijeme rata. Naime, zbog stalne blokade američkih luka tijekom rata, Amerikanci su se morali okrenuti proizvodnji onoga što su do tada uvozili. Tako su osigurali dvije stvari: prva je naravno veći izvoz, a druga je ta da su otvaranjem brojnih manufaktura udarili temelj

kasnijoj bržoj industrijalizaciji. Bitan je bio i razvoj komercijalne poljoprivrede.⁸ Rat je također bio pozitivan za SAD u pogledu probuđene nacionalne svijesti, odnosno žara, ključnog za izgradnju nacionalnog identiteta i ustoličenja ideje amerikanizma. Za to je možda najbolji dokaz činjenica da su Amerikanci u ratu imali vojnih uspjeha, usprkos brojčano manjoj i slabije utreniranoj vojsci. Najbolji dokazi za to su američke pobjede u bitkama kod Baltimora i New Orleansa. U to vrijeme, nacionalizam kod Amerikanaca bio je posebno bitan kada se uzme u obzir da je SAD imigrantska država u koju stalno pristižu doseljenici različitih vjera, kultura i jezika koje bi bilo teško spojiti u cjelinu, bez da im se ponudi ideja pripadnosti jednoj državi i naciji boljoj od one iz koje potječu. (Sellers, May i McMillen 1996: 100.-106.)

⁸ Prije rata poljoprivrednici većinom proizvode za vlastite potrebe, a nakon rata, ponovnom uspostavom trgovine, shvaćaju da bi od onog što proizvedu mogli i dobro zaraditi. To dovodi do brzog rasta plantaža pamuka, duhana, konoplje itd.

5. Zaključak

Anglo-američki rat kroz dva stoljeća (prepuna ratovima i sukobima) od kada je završio, postao je zaboravljena tema iz prošlosti. U svjetskoj historiografiji ostao je u sjeni Napoleonskih ratova. U američkoj historiografiji ostao je u sjeni Američke revolucije pa čak i Američkog građanskog rata. Međutim, Rat iz 1812. itekako je imao utjecaja na Sjedinjene Američke Države pa tako i na svijet. Ishod rata, koji je doduše završio *statusom quo*, natjerao je ostale države, poglavito one europske da prihvate postojanje nove svjetske sile. Smatram to iz razloga što nije mala stvar objaviti rat jednom od najvećih imperija svih vremena i preživjeti, a istovremeno i ojačati državu u vidu gospodarskog i društvenog napretka, na koje je sam rat, ali i ishod rata imao veliki utjecaj. To se može zaključiti iz izvora koji potvrđuju buđenje nacionalnih osjećaja s čime se slažu i autori poput Adamsa i Russella. Vidljivo je da su Amerikanci izvukli i određene pouke iz tog sukoba. Pod tim prvenstveno mislim na spoznaju da su rat vodili uglavnom zbog svojih prava na slobodnu trgovinu i da je to cilj kojem je SAD težio. Rat je SAD-u također omogućio slobodnu gospodarsku i teritorijalnu ekspanziju, bez straha od vanjskih opasnosti, isključimo li kratak rat s Meksikom. U ovom ratu sazrijeli su i budući američki predsjednici poput Andrewa Jacksona, osnivača Demokratske stranke koja je opstala do danas i Jamesa Monroea, jednog od začetnika američkog izolacionizma kao dodatne mjere zaštite i razvoja SAD-a te ostalih poput Williama Henrya Harrisona.

Često se kaže da povijest pišu pobjednici. Vjerujem da ovaj rat potvrđuje tu tezu. Iako je rat završio bez pobjednika, postojala je jedna strana koja je u ovom ratu izgubila. Starosjedioci koje je Kolumbo pogrešno nazvao Indijancima, ovim su ratom izgubili sve nade u zajedničku konfederaciju među plemenima. Naime, nakon rata, poboljšanjem odnosa između SAD-a i UK-a, potonja država prestaje pomagati indijanske napore u obrani svoje zemlje od budućih naraštaja osvajača, koji će ih sve više i sve dublje gurati u propast.

Važno je još spomenuti da je u to vrijeme bilo sredstava za brži protok informacija, do rata vjerojatno ne bi ni došlo. Naime, dva dana prije objave rata, vlada Ujedinjenog Kraljevstva povukla je zakon o otmici i prislinom novačenju te uz to također opozvala sve restrikcije na neutralnu trgovinu. Zanimljivo je promisliti o tome koliko bi tijekom povijesti bio drugačiji da su Amerikanci još malo pričekali s objavom rata.

6. Sažetak

Anglo-američki rat naziv je za vojni sukob između Sjedinjenih Američkih Država i Ujedinjenog Kraljevstva. Trajao je u razdoblju od 1812. do 1815. godine. Poznat je i kao Rat iz 1812. Uzroci rata prvenstveno su bili ekonomske prirode. Tijekom tri godine sukoba, rat je utkao put mladoj američkoj naciji na svjetsku pozornicu. Nakon rata stvorena je i podloga za ubrzani razvoj američkog gospodarstva. Autor kojeg možemo smatrati najvažnijim za istraživanje Rata iz 1812. je Henry Adams, koji u svojoj knjizi detaljno opisuje sve bitne faktore rata, ali i uzroke te posljedice rata. Ovaj rad bavi se uzrocima, tijekom i posljedicama Anglo-američkog rata s ciljem pojednostavljenja kompleksnih procesa bitnih za ta tri čimbenika Rata iz 1812.

7. Popis literature

Adams, Henry. 1947. *The Formative Years: A history of the United States during the administrations of Jefferson and Madison*. I. i II. svezak. Boston: Houghton Mifflin Company.

Daughan, George C. 2013. *1812: The navy's war*. New York: Basic Books.

Krout, John Allen. 1957. *United States to 1865*. New York: Barnes & Noble.

Rae, John B. i Thomas H.D. Mahoney. 1964. *The United States in World History: From its beginnings to world leadership*. III. svezak. New York: McGraw-Hill Book Company

Russell, Francis. 1968. *The American Heritage: History of the Making of the Nation*. II. svezak. Uredio Ralph K. Andrist. New York: American Heritage Publishing Co.

Sellers, Charles, Henry May i Neil R. McMillen. 1996. *Povijest Sjedinjenih Američkih država*. Preveli Neđeljka Batinović i Nenad Popović. Zagreb: „Barbat“ Zagreb

Wesley, Edgar B. 1956. *Our United States: its history in maps*. Chicago: Denoyer-Geppert Company.

Williams, Thomas Harry i Halez Catherine Wolf. 1966. *Our American Nation*. Columbus: Charles E. Merrill Publishing Co.